

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

2. De cambio cum recambio, seu cum recursu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

est manifestum, quia cambium, vel est permutatio pecunie præsentis cum absente, vel emptio pecunie absente pretio pecunie præsentis, vel quid simile, ut *supra* diximus. Si ergo campfor eximitur campfarium, nec habere pecuniam in se, nec in credito, nihil ipse campfor permutabit, vel emet; ergo erit vel clara usura, vel clarum furtum, si aliquid lucrum campfor sumat ex permutacione, vel emptione, quæ nulla est Lege Lessium *num. 61.*

16. Illud approbavimus *supra*: Si postquam campfor bona fide dedit ad cambium in locum aliquem, putans, campfarium habere, vel habere posse ibi pecuniam deprehendat, se à campfario esse deceptum, quia nullam ibi habet, nec habere potest pecuniam, approbavimus, inquam, tunc iuste posse ab ipso campfarario recipi in eodem loco, quo dedit, solutionem sui lucri, immò, & omne interesse, quod forte ipse campfor est passus. Ratio est, quia tunc campfararius tenetur ex fraude, qua fluxit habere pecuniam in illo loco, unde campfor deceptus fuit. Hanc doctrinam probabilissimam putat Bonacina d. 3. de *contract. quasi. 5. num. 24.* licet ipse in aliquo refutetur. Verum, si sine palliata fraude procedatur, eam certissimam, ne dum probabilissimam, puto.

17. Siste autem hic tantisper, Amice Lector. Ex hac vera nostra concessione facile labi solent aliqui, dum ex hac doctrina putant, se iuste semper exigere posse dictum cambii lucrum, quia nimirum campfarium, id est, ille, qui recipit hic pecuniam solvendam ab ipso in alio loco, non est inventus in dicto loco; v. g. N. apoli habere pecuniam; nec item habere correspondentem, qui solvat, immò, & aliquando inventus est, ne literas quidem illuc mittit; labi inquam, solent, quia non advertunt ad ultimum, quo ejusmodi cambia fieri frequenter consueverit, campfarium enim, & campfor convenienti, ut curam inveniendi in loco distanti pecuniam nomine campfararii, & inveniendi correspondentem, & cetera necessaria ad verum cambium, suscipiat campfor. Si ergo hæc deficient, culpa campforis deficient, non vero culpa campfararii. Quare campfararius non est condemnandus ad solvendum lucrum cessans, & damnum campfori emergens, cujus damni non fuit causa campfararius, sed ipse campfor.

Conditiones tres requisitæ, à Pio 15.

18. Progrediamur jam ad alias conditiones tres requisitas à Bulla Pii V. quæ incipit: *Pro nostra Pastoralis*: quam tamen Lessius *lib. 2. cap. 23. dub. 9. sine* putat, aut paucis in locis esse receptam, aut certe nunquam, quoad conditiones, quæ de iure naturæ non sunt, ut in simili *supra*, in *tract. de cens. cap. 5. num. 3. & cap. 6. §. 2. n. 4.* tanquam probabile, dictum à nobis est.

19. Prima conditio est, ut non fiat pactum ab initio de certo interesse, etiam in casu, quo non fieret solutio tempore præfixo. Certo, inquit, non ergo Pius prohibet pactum de lucro incerto solvendo, quod postea deprehendatur dandum ex interesse, quod passus est campfor ex non soluto cambio. Immo aliqui dicunt, non solum, ubi non est recepta, sed etiam, ubi est recepta dicta Bulla Pii, posse fieri pactum de determinato lucro ad arbitrium prudentis (vide omnino *infra*, §. 7. n. 13. & 14.) cum Bulla solum prohibeat, fieri ad arbitrium campforis, qui amore lucri allectus errare posset. Et certe, quando campfor caret experientia, vel rebus suis nimis inhiat, de iure naturæ est, ut ejus arbitrio nequaquam stetur.

20. Secunda, ut non possint fieri cambia, nisi pro primis, seu proximis Nundinis, ubi Nundina celebrantur, vel pro primis Terminis (ut mox n. 22. clarius explicabo) ubi Nundina non habentur. Id autem prohibetur, quando ratione magis distantis termini augetur lucrum cambii; nam, si non augeatur, & tamen longius tempus pro facienda solutione concedatur, certe gratiam campfarario faceret campfor.

¶ Pars III.

21. Quod si quis, ut notat Lessius *loc. citat. num. 17.* plus exigat, dando ad secundas Nundinas, quam dando ad primas, exigeret, inquam, plus non ratione ipsius meri longioris temporis, sed ratione veri interesse, quod tunc pateretur, non esset ad restitutionem condemnandus, etiam in locis, ubi recepta est Bulla Pii, saltem ante sententiam iudicis, quia ob verum titulum in conscientia tunc exigit: nam si exigeret ratione solius temporis, etiam de iure naturæ, esset condemnandus, ut dictum est in superioribus depe.

22. Tertia denique est, ut in terminis solutioni præfigendis, habeatur ratio longinquitatis, & vicinitatis locorum, in quibus solutio est facienda, ut scilicet plus possit lucrari campfor, si debeat numerare pecuniam in loco magis distante, quam in loco distanti minus. Ubi vides, hic non agi de Nundinis, quæ semper fixæ in suis locis sunt, nisi forte tangatur difficultas, quæ ponitur mox *num. seq.* sed agitur de aliis locis, ubi non sunt Nundinae, si enim cambias hic Panormi, ut fiat solutio Messanae, ad quam M. suam Vrbem perueniri potest tempore quoque dictum, v. g. cur ponis terminum solvendi post duos menses, & vis acquirere illud lucrum, quod acquireret in Nundinis, quæ sunt longè distantes, seu quod acquireret ille, qui subit pericula duorum mensium, expensæque facis, quæ solent fieri, quando transfertur pecunia in locum magis distantem, itinere; v. g. dictorum duorum mensium: Id certe, etiam de iure naturæ, verum est. Quod si lucrum in hoc casu non augeas, tunc non erit illicitum, immò gratiam facies campfarario modo dicto *num. præced.* Præterea, nec item erit illicitum, ut vult Bonac. de *contract. d. 3. §. 5. num. 13.* velle lucrum, quod solet haberi in Nundinis, si locus solutionis est æque distans à Nundinis, & credatur probabiliter in loco, ubi solutio fit facienda, æqualiter valere pecuniam, at valere in Nundinis.

23. Inquires: Campfores statueret consueverunt, lucrum ex cambio ed majus esse solvendum; quod longius est tempus, ad quod cambium datur, etiam in ordine ad primas ipsas Nundinas, ut, si primo mense dent, pecuniam ad cambium solvendum, in proximis primis Nundinis, plus lucri exigant, quam si dent secundo, vel tertio mense: Idne licitum est?

24. Respondeo: Non pauci, ut *Lop. lib. 2. de contract. cap. 13. Rodr. 2. p. summ. cap. 107. num. 6.* alique putant esse illicitum, quia sic habetur ratio brevioris, & longioris temporis, quod proprium est usuræ. Sed Mol. d. 404. Less. l. c. *dub. 6. & d. 11. Cajet. de Camb. cap. 7. Philiat. lib. 5. cap. 24. dub. 2.* alique cum magna probabilitate aiunt esse licitum, quia in longiore tempore majora sunt pericula, diutius campfores privantur sua pecunia, quæ negotiari possent, & lucrari, & major est numerus, qui sic petunt ad cambia, unde pretium crescit ut in simili dictum est *supra*, non igitur solum ratione meri temporis, &c. Et quidem cum illud sit pretium iustum rerum, quod bona fide Periti statuunt, præsertim consuetudine sic sita, & tolerata, ideo non sunt prædicti campfores condemnandi.

25. Inquires iterum: Dicitur est, ut cambium hoc sit licitum, oportere, ut illæ tres conditiones concurrant, quas diximus à *num. 13.* Quo modo igitur, se geret vidua, vel homo non multæ literaturæ, qui has non discernit, & solum dat alteri pecuniam suam ad cambium?

26. Respondeo. Hæc praxis, quæ maximè hic est cognita necessaria, explicabitur *inferius*, §. 5. *num. 6. & iterum §. 7.*

§. 11. De Cambio cum Recambio, seu Recursa.

1. **P**raxi hujus Cambii (quod Bisurinum, vel Placentinum apud Lessium l. c. 23. n. 59. appellatur) nostro ævo frequentissima, hujusmodi est: Titius campfor hic Panormi, v. g. dat Caio centum aureos solvendos ab eodem Caio in proximis Nundinis Placentiæ

E b telebran

celebrandis, vel in aliquo Italiae, vel Siciliae loco. Quoniam verò Caius nemini habet Placentiam, vel in illis aliis locis, qui ejus nomine solvat, quod ipse Caius debet; Ideo Titius offert eidem Caio suum correspondens, nomine, v. g. Seium, residentem in illis locis. Offert, inquam, ut, sicuti est correspondens Titii cum omni potestate ipsi Seio concessa ab eodem Titio, ita in hoc negotio, ut sit etiam correspondens Caii, & solvat cambium, id est, dictos centum aureos cum lucro ibi apud Mercatores, seu apud forum decerni solito: Sit autem hoc lucrum nunc, v. g. aureorum quinque. Acceptata oblatione, scribit ad Seium Titius, nomine utriusque, puta ejusdem Titii, & dicti Caii, ut scilicet Seius acceptet creditum Titii, & debitum Caii, & ut correspondens jam Caii solvat cambium, ejusque lucrum, id est, centum & quinque aureos, & ut correspondens Titii eos aureos recipiat, & sic extinguatur cambium. Sed, quia Seius, ut correspondens Caii pecuniam non habet; ideo ipse idem Seius, ut correspondens Titii, seu Titii nomine offert, & dat illam pecuniam sibi eidem, ut correspondenti, seu Procuratori prædicti Caii, dat, inquam ad cambium (quod certe erit secundum cambium, seu, ut loquimur, recambium), solvendum à Caio Panormi. Cum accepta ergo hac pecunia Seius, ut correspondens Caii, extinguit, seu solvit, ut dictum est, prædictum cambium primum Panormi celebratum, ita, ut nihil omnino amplius debeatur pro dicto primo cambio Caius. Lege Lessium, qui rectè notat, si dictus Seius fugeret, vel decoqueret, campforem Titium non posse agere nomine suo contra campfarium Caium; is enim Caius jam solvit cambium ipsi campfiori Titio.

2. Quoniam verò dictum secundum cambium parere suum utrum debet, quod erit, v. g. aliorum quinque aureorum, qui solvendi erunt à Caio Panormi, ideo Caius debet Panormi solvere Titio centum, & decem aureos, id est, centum ex primo capitali, quinque ex lucro primi cambii extincti Placentiae cum pecunia habita à Procuratore Titii, & quinque ex lucro cambii extinguendi Panormi ab eodem Caio.

3. Suppono ad iustitiam secundi cambii, Caium, seu ejus Procuratorem non cogi ad dictum secundum cambium, posset enim Caius, seu ejus Procurator extinguere primum cambium pecunia præfenti, sine necessitate sumendi recambium, vel certe posset sumere recambium ab alio, quam à correspondente Titii.

4. Solit autem occurrere, ut Caius, ne Panormi quidem, promptam eam summam habeat, quam debet Titio, unde rursus totam illam eandem summam, ac, si iterum illam accepisset à Titio ad cambium, se obligat solvere cum suo lucro iterum Placentiae, vel alibi, ubi rursus fiet, quod modò n. 1. diximus, & sic continuatur per multos aliquando annos cambia, & recambia, donec re ipsa, & numerata pecunia totum capitale cum omnibus lucris intercurrentibus solvat Titio Caius; nam propterea Mercatores hoc appellant etiam cambium cum Recursa; recurrit enim, unde inaeperat. Et adverte permaximè, totum hoc negotium, præter primam traditionem illorum centum aureorum Caio à Titio numerato daturum, & præter ultimam hanc solutionem, quam numeratam denique fieri oportebit, tractari, & expediri per solas syngraphas, seu per acceptationes, & dationes crediti, & debiti, quæ in libris dati, & accepti scribantur.

5. Queret is, qui hanc questionem introspicere cupit: Quando Seius extinguit primum cambium Placentiae, quodnam est prius? Quod Seius, ut correspondens Caii, solvat dicta centum, & quinque sibi ipsi, ut vicem Titii tenenti, an quod idem Seius, ut correspondens ejusdem Titii, det summam illam sibi, ut correspondenti ejusdem Caii ad novum cambium finiendum postea Panormi? Breviter, quodnam est prius, extinctio primi cambii, an institutio secundi?

6. Respondeo, Certè in praxi (ut puto) ne à pe-

ritis quid in Mercatoribus id advertitur, quod in libris rationum scribunt rationes, etiam in eadem hora, ne dicam in eodem momento. Cæterum, quid prius, qui potestatem conscientia satis habent, si intelligant, si iudicent (quo licet possunt) solvere primum cambium, & extingui secundum: Theologi autem non paucos ad id valde implicite loquuntur, vel certe potius ad id nunt, quam declarant. Nos ergo pro soluta ratione sic discutamus.

7. Puto, posse utique dici, quod sit prius institutio primi cambii, quam institutio secundi, hoc est, quod sit prior institutio secundi cambii, quam prima.

8. Prius igitur solvetur cambium primum, quam extingatur secundum, si Seius, correspondens Titii, per suam voluntatem, verbo, vel scripto ostensum habere, quod per acceptationem pro solutis, illos centum, & quinque aureos debitos à Caio; sic enim jam nihil amplius debet Caius pro primo cambio, quia jam est illi tantum potestate illud remittere, nempe à Seio, qui tota Titii testate gaudet. Esto deinde, quod Caius, seu Seius Titii Caii, qui talem remissionem accepit, vel illi soluti ex gratitudine retrodonare, & instituit secundum cambium ad illam totam pecuniam solvendam, ut tunc discitur: Naldus in *summa* v. Cambium, n. 4.

9. Contra. Posterior finitur cambium primum, & prius instituitur secundum cambium, si Seius, qui accepit creditum Titii, & debitum Caii, nunc, ut respondens Caii, accipiat centum illos, & quinque aureos, ad recambium Panormi cum suo lucro solvendum, accipiat, inquam, à seipso correspondente Titii, dum illis sic acceptis, extinguit cambium primum, & modo antecedit recambium, nam cum hac summa soluta per dictum recambium, ipse, ut correspondens Titii, solvit primum cambium sibi ipsi, ut correspondenti Titii. Hunc modum nos insinuat n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. in his verbis: Sufficit, quod campfarinus possit habere Correspondentem, qui solvat primum det mutuo, vel ad Cambium. Eundem modum legitur Delug. de Inst. d. 28. n. 85. 86. 87. & n. 94. v. Secunda autem eundemque innuere videntur alii Theologi, & tamen nam prior modus suas habet difficultates, quas n. 1. & 2. breviter afferemus.

§. III. Decernitur, an hoc cambium cum recambio sit prius.

1. Quamvis multi, ut Mol. d. 409. Soc. Convent. de Delug. l. c. n. 77. Merend. apud Diaz. p. 30. n. 1. dicant esse illicitum: Multi tamen, ut Nat. Conf. de Inst. n. 3. referens ita sentisse virum quendam Doct. Societ. de Inst. l. c. 7. de cambiis, à n. 7. Sa. v. Cambium. Diaz. p. 30. n. 1. ref. 1. & p. 9. n. 8. ref. 67. Less. l. l. 2. c. 23. n. 61. Delug. d. 28. n. 85. 86. 87. & n. 94. v. Secunda autem eundemque innuere videntur alii Theologi, & tamen nam prior modus suas habet difficultates, quas n. 1. & 2. breviter afferemus.